

Fylkesfordelt nasjonalregnskap 2010: Verdiskapingen i Oslo og Rogaland på topp

Edita Zahirovic og Øystein Berge

Bruttoprodukt per sysselsatt var høyest i Oslo og Rogaland i 2010. Husholdningenes disponible inntekt per innbygger var jevnere fordelt mellom fylkene enn verdiskapingen.

Innledning

Fylkesfordelte nasjonalregnskapstall for 2010 ble publisert 20. desember i fjor. I denne artikkelen ser vi nærmere på resultatene, med spesielt fokus på bruttoproduktet per sysselsatt og husholdningenes disponible inntekt per innbygger i fylkene.

Artikkelen forklarer også hva fylkesfordelt nasjonalregnskap er og gir en summarisk beskrivelse av kildegrunnlaget, se boks 1. Til slutt i artikkelen, boks 2, har vi tatt med svar på ofte stilte spørsmål om fylkesfordelt nasjonalregnskap.

Bruttoprodukt per sysselsatt

Bruttoproduktet, ofte omtalt som verdiskapingen, var høyest i Oslo og Rogaland i 2010. Regnet per sysselsatt lå Oslo 19 prosent og Rogaland tolv prosent over landsgjennomsnittet. Næringsstrukturen er en viktig faktor bak dette.

Nærmere halvparten av produksjonen i bank- og finansnæringene er lokalisert i Oslo. Dette er en næringsgruppe som har høyt bruttoprodukt per sysselsatt, uavhengig av region, og som dermed trekker opp gjennomsnittet for Oslo mer enn i de andre fylkene. Samtidig hadde omsetning og drift av eiendom et bruttoprodukt per sysselsatt som var tilnærmet dobbelt så høyt i Oslo som ellers i landet. Høye leiepriser i Oslo bidro til dette. Til sammen utgjorde bruttoproduktet i disse to næringsområdene nærmere 20 prosent av samlet bruttoprodukt i Oslo i 2010.

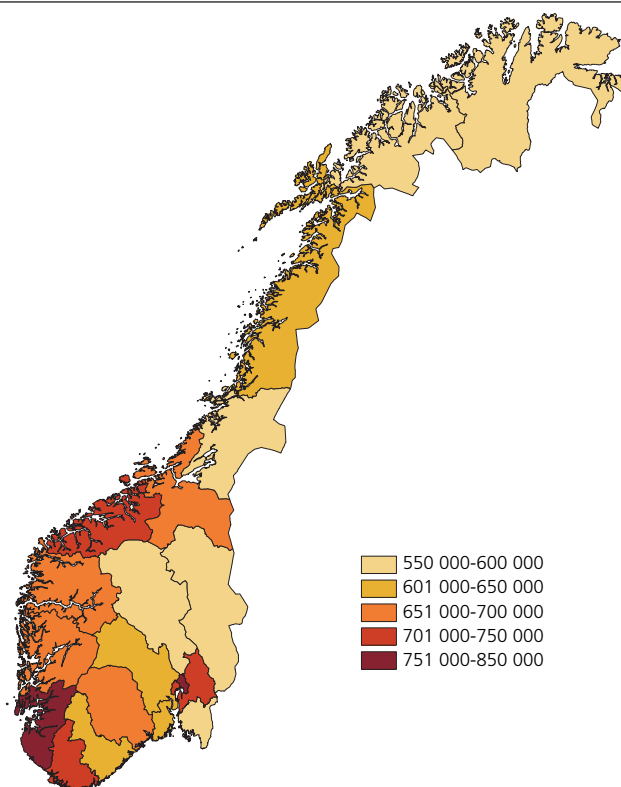
Aktiviteten på Kontinentalsokkelen (utvinning av råolje og naturgass samt rørtransport) fordeles ikke på fylkene. Men oljerelatert aktivitet som befinner seg på fastlandet blir inkludert i det fylket der aktiviteten utføres. Kontinentalsokkelen hadde i overkant av en femtedel av landets bruttoprodukt i 2010, men kun 0,6 prosent av sysselsettingen.

Oljerelatert virksomhet preger næringsstrukturen i Rogaland. Særlig viktig er tjenester tilknyttet utvinningsnæringen som alene utgjorde i overkant av elleve prosent av bruttoproduktet i dette fylket. Over halvparten av fylkenes totale bruttoprodukt av disse tjenestene kom fra Rogaland.

Bruttoproduktet per sysselsatt i Akershus, Møre og Romsdal og Vest-Agder lå om lag tre prosent over landsgjennomsnittet, mens Hordaland var tilnærmet på gjennomsnittet. Næringene som dro opp bruttoprodukt per sysselsatt i Akershus, er i hovedsak de samme tjenestenæringene som i Oslo.

I Møre og Romsdal og Vest-Agder utgjorde industrien over 20 prosent av verdiskapingen i 2010. I Vest-Agder var det særlig produksjon av metallvarer, produksjon av elektrisk utstyr og maskiner mv. som trakk opp. I Møre og Romsdal var det, i tillegg til den

Figur 1 **Bruttoprodukt per sysselsatt for fylkene. 2010**

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Øystein Berge er seniorrådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (oyb@ssb.no).

Edita Zahirovic er rådgiver i Seksjon for nasjonalregnskap (eza@ssb.no).

Tabell 1. Bruttoprodukt per innbygger og per sysselsatt for fylkene. 2010

	Bruttonasjonal produkt (BNP) per innbygger ¹	Bruttonasjonal produkt (BNP) per sysselsatt kr ¹	BNP ² per innbygger. Indeks hvor landsgjen- nomsnittet eksklusiv Kontinentalsokkelen og Svalbard = 100	BNP ² per sysselsatt. Indeks hvor landsgjen- nomsnittet eksklusiv Kontinentalsokkelen og Svalbard = 100
BNP i basisverdi	462 365	872 693		
BNP i basisverdi eks. kontinentalsokkel og Svalbard mv.	364 345	692 473	100	100
Østfold	257 015	589 586	71	85
Akershus	336 337	714 373	92	103
Oslo/Akershus	491 719	784 473	135	113
Oslo	633 485	823 623	174	119
Hedmark	259 618	569 237	71	82
Oppland	263 919	565 002	72	82
Buskerud	311 922	643 588	86	93
Vestfold	272 478	610 956	75	88
Telemark	298 705	659 262	82	95
Aust-Agder	268 272	611 443	74	88
Vest-Agder	356 083	706 889	98	102
Rogaland	434 471	776 303	119	112
Hordaland	370 583	685 496	102	99
Sogn og Fjordane	336 632	655 642	92	95
Møre og Romsdal	360 543	715 412	99	103
Sør-Trøndelag	341 101	661 448	94	96
Nord-Trøndelag	258 791	562 199	71	81
Nordland	308 415	637 669	85	92
Troms	303 794	592 525	83	86
Finmark	303 980	586 658	83	85
Kontinentalsokkelen mv.	-	26 758 459	-	-

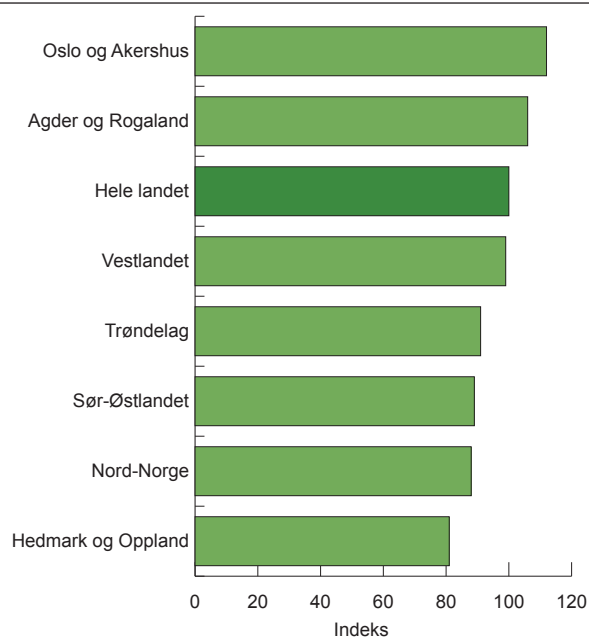
¹ BNP for fylkene i basisverdi

² BNP i basisverdi eksklusiv kontinentalsokkelen og Svalbard

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ovennevnte næringsgruppen, verftsindustrien som hadde høyt bruttoprodukt per sysselsatt. Disse to næringsområdene er sentrale leverandører til den norske petroleumsvirksomheten.

Figur 2. Bruttoprodukt per sysselsatt. Landsdeler 2010. Indeks hvor hele landet eks Svalbard og Kontinentalsokkelen = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Ulik næringsstruktur – ulikt BNP per sysselsatt

Ser vi på landsdelene¹ har Oslo og Akershus størst bruttoprodukt per sysselsatt i 2010, mens Hedmark og Oppland har lavest, se figur 2. Dette må igjen sees i sammenheng med at næringsstrukturen i Oslo og Akershus er annerledes enn i de øvrige fylkene. Blant annet lå over halvparten av tjenestenæringene som driver med bank og finans, informasjon og kommunikasjon, omsetning og drift av fast eiendom og teknisk tjenesteyting i Oslo og Akershus. I denne landsdelen utgjorde disse tjenestenæringene omtrent en tredjedel av regionens bruttoprodukt. I Hedmark og Oppland har disse næringene relativt sett mye mindre betydning, og selv om de hadde høyt bruttoprodukt per sysselsatt utgjorde de bare tolv prosent av regionens totale bruttoprodukt i 2010.

Næringsstrukturen i Hedmark og Oppland preges i relativt stor grad av offentlig forvaltning. Med offentlig forvaltning menes all statlig og kommunal produksjon som ikke er markedsrettet, inkludert helse, utdanning, forsvar og offentlig administrasjon. Høy grad av offentlig forvaltning i en landsdel er med å trekke ned bruttoproduktet per sysselsatt. I motsetning til for markedsrettet produksjon, blir bruttoproduktet i offentlig forvaltning konvensjonelt beregnet fra kostnadsiden, uten å inkludere kapitalavkastning. Det medfører at

¹ For fylkesinndelingen på landsdeler se boks 3.

Tabell 2. **Bruttoprodukt per sysselsatt. Hele landet utenom Kontinentalsokkelen og Svalbard = 100 og offentlig forvaltning sin andel av total bruttoprodukt og sysselsetting. Landsdeler 2010**

	Brutto- produktet i basisverdi per sysselsatt	Bruttoproduktet i offentlig forvaltning som andel av landsdelens totale brutto- produkt	Antall sysselsatte i offentlig forvaltning som andel av landsdelens antall sysselsatte
Oslo og Akershus	113	0,16	0,22
Agder og Rogaland	107	0,15	0,21
Vestlandet	100	0,19	0,25
Hele landet	100	0,20	0,25
Sør-Østlandet	91	0,21	0,26
Trøndelag	90	0,24	0,28
Nord-Norge	89	0,30	0,35
Hedmark og Oppland	82	0,27	0,29

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

bruttoprodukt per sysselsatt i offentlig tjenesteyting definisjonsmessig verdsettes lavere enn i markedsrettet virksomhet.

I 2010 utgjorde offentlig tjenesteyting, med helse- og sosialtjenester i spissen, 27 prosent av det totale bruttoproduktet i Hedmark og Oppland, se tabell 2. Til sammenligning utgjorde offentlig forvaltning kun 16 prosent av det totale bruttoproduktet i Oslo og Akershus. Riktignok er omtrent en fjerdedel av offentlig tjenesteyting samlet lokalisert i Oslo og Akershus, men det kan forklares med at nærmere en fjerdedel av befolkningen bor i denne regionen.

Tabell 2 viser ellers at de landsdelene som har bruttoproduktet per sysselsatt lavere enn landsgjennomsnittet også har en relativt sett høyere andel av offentlig tjenesteyting. Det er også slik at i disse landsdelene er andelen av sysselsatte som jobber i offentlig tjenesteyting større enn landsgjennomsnittet. Motsatt er andelen av offentlig forvaltning og andel av sysselsatte i offentlig forvaltning lavere enn landsgjennomsnittet for de landsdelene som har bruttoprodukt per sysselsatt over landsgjennomsnittet. For hele landet eksklusiv Kontinentalsokkelen utgjorde offentlig forvaltning en femtedel av landets bruttoprodukt, og en fjerdedel av de sysselsatte var ansatt i offentlig tjenesteyting.

Fylkesfordeling over tid

Tabell 3 gir en sammenligning av fylkenes bruttoprodukt per sysselsatt for årene 1993, 2000 og 2010. Sammenligningen er gjort på indeksform hvor bruttoproduktet per sysselsatt for hele landet utenom Svalbard og Kontinentalsokkelen er lik 100. 1993 er det første året hvor vi har fylkestall for bruttoproduktet per sysselsatt. Næringsstrukturen kan imidlertid ikke umiddelbart sammenliknes over tid ettersom næringsinndelingen ikke er helt den samme. Det skyldes blant annet endringer i den internasjonale næringsklassifiseringen som ble innført i nasjonalregnskapet i 2011 og som ikke er tilbakeført på fylkesnivå lenger tilbake enn 2008. Samlet produksjon og bruttoprodukt i fylkene er

Tabell 3. **Bruttoprodukt per sysselsatt for årene 1993, 2000 og 2010. Gjennomsnittet for landet utenom Svalbard og Kontinentalsokkelen = 100**

	1993	2000	2010
Østfold	97	99	85
Akershus	96	108	103
Oslo	129	121	119
Hedmark	93	88	82
Oppland	84	86	82
Buskerud	106	101	93
Vestfold	96	94	88
Telemark	98	108	95
Aust-Agder	100	93	88
Vest-Agder	102	99	102
Rogaland	111	100	112
Hordaland	96	95	99
Sogn og Fjordane	84	92	95
Møre og Romsdal	91	95	103
Sør-Trøndelag	91	90	96
Nord-Trøndelag	78	85	81
Nordland	87	90	92
Troms	83	89	86
Finnmark	79	80	85

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

imidtildt upåvirket av endringer i næringsklassifiseringen og i mindre grad påvirket av andre forhold knyttet til hovedrevisjoner av nasjonalregnskapet og kan sammenlignes.

Oslo har hatt høyest bruttoprodukt per sysselsatt i alle år SSB har publisert tall for, inkludert de tre årgangene vi her omtaler. I 1993 lå hovedstaden 29 prosent over landsgjennomsnittet, men dette har gradvis gått ned og i 2010 lå Oslo 19 prosent over. Rogaland lå elleve prosent over snittet i 1993 og tilsvarende tolv prosent over i 2010.

Tabellen viser også at Buskerud lå godt over landsgjennomsnittet i 1993 og har gradvis hatt synkende bruttoprodukt per sysselsatt sammenlignet med landsgjennomsnittet. For Møre og Romsdal har trenden vært motsatt. I 1993 lå Møre og Romsdal nærmere ti prosent under landsgjennomsnittet, mens i 2010 lå dette vestlandsfylket tre prosent over landsgjennomsnittet.

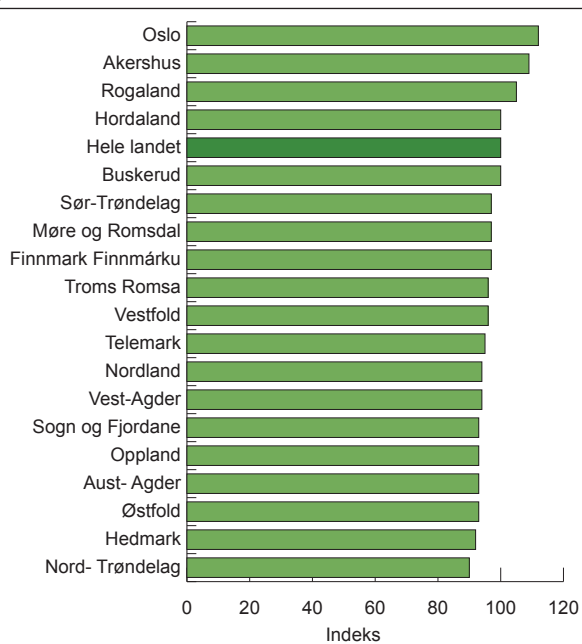
Ser vi på de fylkene som lå ti prosent eller mer under landsgjennomsnittet kan vi finne fire fylker som går igjen i alle de tre overnevnte årgangene. Det gjelder våre to nordligste fylker, Troms og Finnmark, i tillegg til Nord-Trøndelag og Oppland.

Samme bildet i våre naboland

Vi har også sett på hvordan bruttoproduktet per sysselsatt fordelte seg på de ulike landsdelene i Sverige, Finland og Danmark² i 2010. Hovedstedene i våre naboland har i likhet med Oslo klart høyest bruttoprodukt

² Landsinndelingen har vært på NUTS 2 nivå. Til sammenligning er fylkesfordelingen i Norge på NUTS 3 nivå. Næringsinndelingen er på næringshovedområder. Tallene ble hentet fra Statistikkbyråene i de respektives land 20. mars 2013.

Figur 3. Disponibel inntekt per innbygger i fylkene i 2010. Gjennomsnittet for landet = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

per sysselsatt. På samme måte som i Norge, forklares dette med at næringsstrukturen som preger hovedstedene er ulike resten av landet. Alle hovedstedene har relativt sett stort omfang av tjenestenæringer som bank og finans, informasjon og kommunikasjon i tillegg til omsetning og drift av fast eiendom. I alle landene var nærmere 45 prosent av de tre overnevnte næringsområdene lokalisert i hovedstedene i 2010, og de tre tjenestenæringene utgjorde omtrent en fjerdedel av bruttoproduktet i de respektive landenes hovedstad.

Disponibel inntekt i husholdningen – større likhet mellom fylkene

Både nivå på disponibel inntekt og sammensetning av type inntekter og utgifter varierer mellom fylkene, men inntekt per innbygger varierer mindre enn bruttoprodukt per sysselsatt.

Disponibel inntekt per innbygger var høyest i Oslo og Akershus, som begge lå rundt ti prosent høyere enn landsgjennomsnittet i 2010, etterfulgt av Rogaland som lå fem prosent over gjennomsnittet. Husholdningene i Hordaland hadde et nivå på disponibel inntekt per innbygger omtrent som landsgjennomsnittet, mens i resten av fylkene lå husholdningene under gjennomsnittet. Lavest disponibel inntekt hadde innbyggerne i Nord-Trøndelag, hvor inntekten lå ti prosent under landsgjennomsnittet. Til sammenligning lå bruttoproduktet per sysselsatt i Nord-Trøndelag 19 prosent under landsgjennomsnittet.

Hovedårsaken til at det er mindre forskjeller mellom fylkene i inntekten i husholdningene per innbygger enn for bruttoproduktet per sysselsatt er at det skjer en omfordeling gjennom velferdsstaten. Gjennomsnittlig avvik fra landsgjennomsnittet var 10,5 prosent for

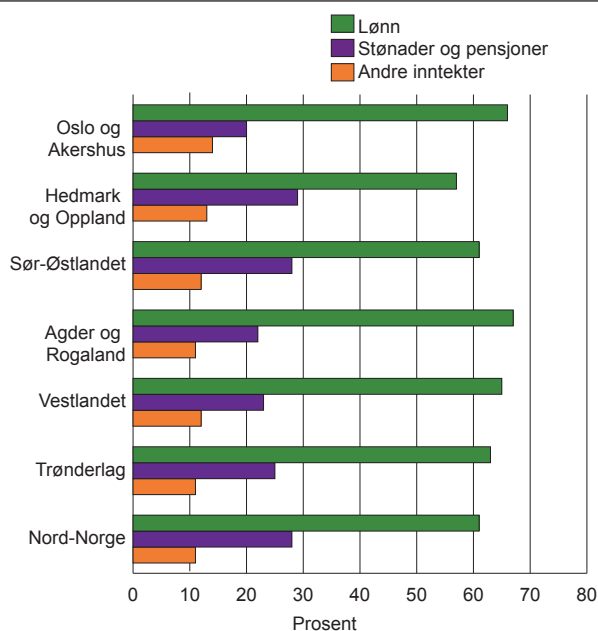
Statistisk sentralbyrå

Tabell 4 Husholdningenes konsum og disponible inntekt per innbygger. Fylke 2010

	Husholdningskonsum per innbygger	Disponibel inntekt per innbygger	Disponibel inntekt per innbygger, Indeks hele landet = 100
Hele landet	212 840	219 181	100
Østfold	197 389	203 270	93
Akershus	230 970	237 852	109
Oslo/Akershus	223 473	242 333	111
Oslo	239 292	246 422	112
Hedmark	196 034	201 875	92
Oppland	198 900	204 826	93
Buskerud	212 087	218 406	100
Vestfold	203 791	209 863	96
Telemark	201 877	207 892	95
Aust-Agder	197 647	203 535	93
Vest-Agder	199 041	204 971	94
Rogaland	224 061	230 737	105
Hordaland	213 638	220 004	100
Sogn og Fjordane	198 998	204 927	93
Møre og Romsdal	205 594	211 720	97
Sør-Trøndelag	206 626	212 783	97
Nord-Trøndelag	191 579	197 287	90
Nordland	201 000	206 989	94
Troms	204 792	210 893	96
Finnmark	205 583	211 709	97

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Sammensetningen av husholdningenes inntekter 2010 (før skatt). Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

bruttoproduktet per sysselsatt, mens det var 5,8 prosent for disponibel inntekt i husholdningene.

Husholdningenes inntekter påvirkes av demografi

Sammensetningen i husholdningenes inntekter og utgifter varierte noe mellom landsdelene i 2010. Figur 4 viser at husholdningene i landsdelene Oslo og Akershus og Agder og Rogaland hadde høyere andel

Boks 1. Hvordan lages Fylkesfordelt Nasjonalregnskap (FNR)?

SSB følger retningslinjene beskrevet i FN sin manual for nasjonalregnskap, System of National Accounts (SNA 2008) og EU sin manual The European System of National and Regional Accounts (ESA 1995). FNR lages ved å ta utgangspunkt i det endelige realregnskapet, og fordeler disse størrelsene på fylkene.

All økonomisk aktivitet i bedriftene blir fordelt dit bedriften geografisk hører hjemme. Det vil si at aktiviteten i et flerbedriftsforetak blir fordelt på bedriftsnivå etter geografisk tilhørighet. Slik får vi et presist bilde av aktiviteten i fylkene og unngår hovedkontorproblematikk.

Størrelsene som fordeles er produksjon, produktinnsats, bruttoprodukt, bruttorealinvesteringer, lønnskostnader, sysselsetting, husholdningenes konsum og disponibel inntekt i husholdningene.

Det finnes ikke regionale priser og derfor deflateres ikke fylkesfordelte tall. Det finnes heller ikke tallgrunnlag for å etablere kryssløpstabeller på fylkesnivå, og eksport og import fordeles heller ikke på fylker.

Det er blitt laget fylkesfordelt nasjonalregnskap for årene 1965, 1973, 1976, 1980, 1983, 1986, 1990, 1992-1993, 1995 og 1997 - 2010. I denne perioden er det gjort en rekke revisjoner av nasjonalregnskapet, stort sett i forbindelse med innarbeiding av nye internasjonale retningslinjer. I motsetning til realregnskapet hvor revisjoner blir implementert for alle år tilbake til 1970, slik at alle år er konsistente og sammenliknbare, blir ikke fylkesfordelte tall gjenstand for samme revisjon. De ulike årgangene kan dermed ikke uten videre sammenliknes på nivåform, men andeler og strukturer antas å være sammenliknbare. Årgangene 2008 til 2010 er avstemte mot tilsvarende serier fra årlig nasjonalregnskap, og er dermed sammenliknbare på nivå.

Kildegrunnet i FNR

I FNR er hovedstørrelser fra det endelige nasjonalregnskapet (realregnskapsdelen) fordelt på fylker ved hjelp av et sett av fordelingsnøkler. Som basis for nøklene benyttes strukturstatistikk fordelt på fylker, der denne er tilgjengelig. Strukturstatistikken er tilgjengelig for følgende næringer: bergverksdrift, tjenester tilknyttet olje og gass, industri, vannforskyvning, avløps og rennovasjonsvirksomhet og bygg og anleggsvirksomhet. Privat tjenesteyting bruker også strukturstatistikken som sin hovedkilde med unntak av næringene finansierings- og forsikringsvirksomhet, undervisning, helse- og sosialtjenester, kultur og underholdning. Kilder for de sistnevnte næringene er blant annet lønns- og trekkoppgaveregisteret (LTO), årsregnskapet fra Brønnøysundregistret, KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering) og tall for omsetning i Bedrifts- og foretaksregisteret (BOF). LTO er også kildegrunnet for næringen finansierings- og forsikringsvirksomhet.

For å fordele tradisjonelt fiske og akvakultur brukes informasjon fra Fiskeridirektoratet. Jordbruket fordeles med informasjon om næringsinntektene som hovedkilde, mens for skogbruk benyttes blant annet informasjon om avirkning etter treslag.

Den delen av aktiviteten i næringen utvinning av råolje og gass som ikke foregår på Kontinentalsokkelen fordeles med lønnskostnadene fra oljestatistikken. Lønnskostnadene brukes til å fordele alle størrelsene utenom sysselsettingen som fordeles etter registerbasert sysselsettingsstatistikk. Næringen elektrisitets-, gass-, damp og vannforsyning har blant annet elektrisitetsstatistikken (ERAP) og LTO som sitt kildegrunnlag. LTO er også hovedkilden for næringen offentlig administrasjon og forsvar.

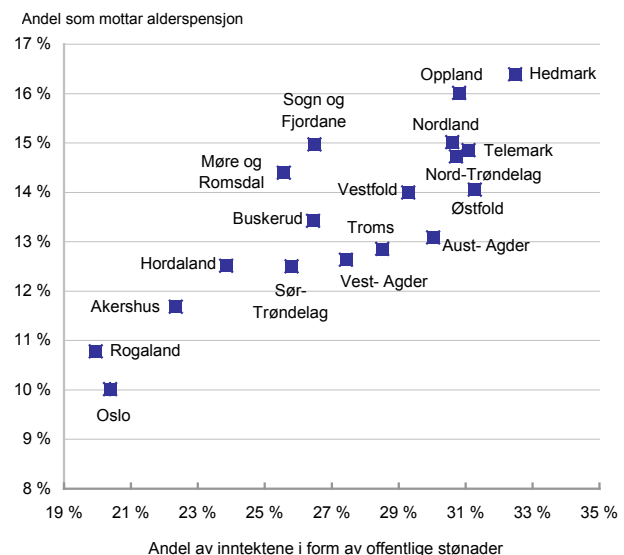
Kilden til husholdningenes disponibel inntekt er i hovedsak inntekts- og skattestatistikken som fordelt etter bosted. Husholdningenes konsum fordeles etter samme nøkkel som disponibel inntekt.

av inntektene sine som lønnsinntekter enn de andre landsdelene. Samtidig utgjorde offentlige pensjoner og stønader en noe større andel av husholdningenes samlede inntekter i landsdelene Hedmark og Oppland, Nord-Norge og Sør-Østlandet.

I Norge utgjør offentlige overføringer, som blant annet består av ulike pensjoner som alderspensjon og uførepensjon, sykepenger, dagpenger, sosialhjelp, barnetrygd og kontantstøtte, omtrent en fjerdedel av husholdningssektorens inntekt. I Oslo og Rogaland utgjorde offentlige inntektsoverføringer den laveste andelen av inntektene, med omtrent 20 prosent, mens åtte fylker hadde over 30 prosent av inntekten i form av offentlige overføringer. Høyest andel finner vi i Hedmark, Østfold, Telemark og Oppland. Pensjonsutbetalinger og andre offentlige inntektsoverføringer påvirkes i stor grad av demografiske forhold.

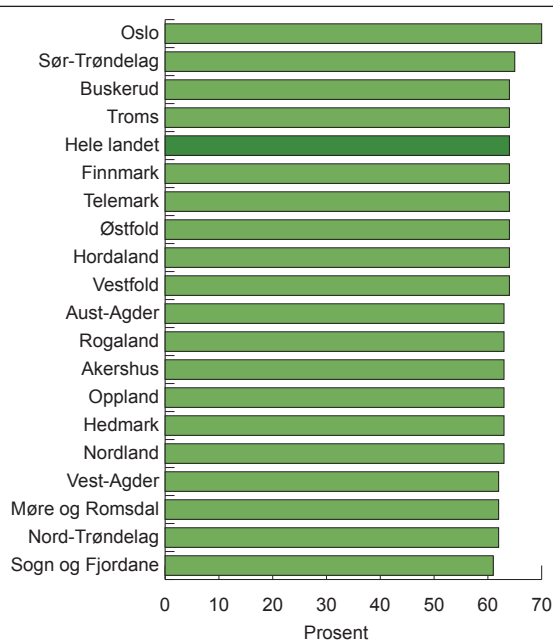
Samlet sett er alderspensjoner den største formen for offentlige overføringer, og fylker med en eldre befolkning har dermed relativt høy andel av inntektene som overføringer fra det offentlige. Figur 5 indikerer en

Figur 5. Andel av befolkningen som mottok alderspensjon og andel av husholdningenes inntekt i form av offentlige overføringer i 2010. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 6. Andel av befolkning i yrkesaktiv alder, 20-69 år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

sterk korrelasjon mellom andelen av husholdningenes inntekt som mottas som offentlige overføringer og andelen alderspensjonister i fylket. I Oslo og Rogaland var det om lag ti prosent av befolkningen som mottok alderspensjon samtidig som husholdningene i fylkene hadde omtrent 20 prosent av inntekten sin i form av offentlige overføringer. I motsatt ende finner vi Hedmark, med over 16 prosent av befolkningen som mottok alderspensjoner og nesten en tredjedel av husholdningenes inntekt er i form av overføringer fra det offentlige.

I Oslo ble det betalt nesten 100 000 kroner i inntekts- og formueskatt per innbygger, klart høyest i Norge. I Finmark og Nord-Trøndelag betales det til sammenlikning mindre enn 60 000 kroner per innbygger. Finmark kan delvis forklares med lavere skattesatser, mens demografiske forhold i form av relativt mange i yrkesaktiv alder er med å forklare hvorfor Oslo ligger klart på topp. Figur 6 viser at Oslo har klart størst andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, med nesten 70 prosent i denne gruppen. Dette er den fasen i livet hvor man betaler mest skatt, mens man normalt vil være netto

Boks 2. Ofte stilte spørsmål til FNR

Er det hovedkontorene som gjør at Oslo har høyest bruttoproduktet per sysselsatt?

Nei. Det generelle prinsippet for regionale regnskap er at produksjon, produktinnsats, bruttoinvesteringer, lønnskostnader og sysselsetting i hver lokale bransjeenhet (bedrift) skal fordeles der den lokale enheten hører hjemme. Hvis et foretak har bedrifter i flere regioner, betraktes hver enhet for seg og regionen tilskrives den verdiskapingen som skjer i den enkelte lokale bransjeenhet. Kun aktiviteten som utføres av hovedkontoret legges til det stedet der hovedkontoret hører hjemme. I praksis beregnes verdiskapingen ved et hovedkontor til å være lik lønnskostnadene som betales til de som er ansatt der.

Hvordan beregner man verdiskapingen for offentlig forvaltning?

Offentlig forvaltning omfatter all statlig og kommunal produksjon som ikke er markedsrettet. Dette inkluderer blant annet offentlige sykehus og helseinstitusjoner, barnehager, skoler og administrasjon. Mens offentlig eide bedrifter som driver med markedsrettet virksomhet ikke er inkludert i offentlig forvaltning. Forskjellen på offentlig tjenesteproduksjon og markedsrettet produksjon, er at sistnevnte selges i et marked til en pris som dekker mer enn kostnadene. I offentlig virksomhet er tjenestene enten gratis eller de selges til en pris som ikke dekker kostnadene. Produksjonen i markedsrettet virksomhet beregnes som summen av salgsinntektene, mens man for offentlig virksomhet konvensjonelt må beregne produksjonen som summen av alle påløpte kostnader (lønnskostnader, kjøp av varer og tjenester og kapital slit). For både markedsrettet og offentlig tjenesteyting blir bruttoproduktet deretter beregnet ved å trekke produktinnsatsen (kjøp av varer og tjenester) fra produksjonen. For offentlig forvaltning vil da bruttoproduktet tilsvare summen av lønnskostnadene og kapital slit, mens i markedsrettet virksomhet vil bruttoproduktet i tillegg til disse kostnadene også dekke driftsresultatet.

Bør offentlig forvaltning være med i beregningene av brutto nasjonalprodukt?

Ja, all verdiskapingen som skjer av både private og offentlige virksomheter skal være med i nasjonalregnskapet. Beregningene av økonomisk aktivitet skiller ikke på om det er offentlige eller private som leverer en tjeneste eller vare. Produksjon av for eksempel en barnehagetjeneste eller en helsetjeneste skal regnes som verdiskaping, uavhengig om denne tjenesten produseres av private eller offentlige tilbydere. At tjenestene tilbys gratis eller til priser som er lavere enn kostnadene betyr ikke det at denne type produksjon ikke skal være med i beregningene av landets samlede bruttoprodukt. Bergningsmåten for offentlig tjenesteyting er beskrevet i avsnittet over.

Er bruttoproduktet per sysselsatt stort i Oslo fordi den sentrale statsforvaltningen ligger der?

Offentlig forvaltning omfatter både statlig og kommunal forvaltning. Den sentrale statsforvaltningen er hovedsakelig lokalisert i Oslo, men det finnes også statlig forvaltning i de ulike fylkene. I tillegg ligger mange statlige institusjoner utenfor Oslo, for eksempel ligger Konkurransetilsynet i Bergen, Arbeidstilsynet i Trondheim osv. Helseforetakene med underliggende sykehus som også er en del av statlig forvaltning, er også spredd i ulike fylker. I 2010 utgjorde offentlig forvaltning (statlig og kommunal) kun 16 prosent av bruttoproduktet i hovedstaden, mens i for eksempel Troms hadde offentlig tjenesteyting en andel på hele 33 prosent. Det som gjør at Oslo har høyt bruttoprodukt per sysselsatt er at hovedstaden har en stor andel tjenestenæringer som har høyt bruttoprodukt per sysselsatt, se beskrivelse i artikkelen.

Hvordan fordeler man oljeproduksjonen på fylkene?

I de fylkesfordelte tallene er ikke aktiviteten på Kontinental-sokkelen (utvinning av råolje og naturgass) og Svalbard inkludert i fylkene. Oljerelatert aktivitet som befinner seg på fastlandet blir derimot inkludert i det fylket der aktiviteten utføres.

mottaker av overføringer fra man når pensjonsalder. De fleste fylkene har en andel av befolkningen i yrkesalder på mellom 62 og 64 prosent. Lavest andel i yrkesaktiv alder var i Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag, med henholdsvis 61 og 62 prosent.

Oppsummering

Verdiskapingen per sysselsatt i 2010 var høyest i Oslo, med 19 prosent over landsgjennomsnittet. Deretter fulgte Rogaland med tolv prosent over gjennomsnittet. Lavest bruttoprodukt per sysselsatt hadde Nord-Trøndelag, Oppland og Hedmark, som lå nesten 20 prosent under landsgjennomsnittet. Forskjellene mellom fylkene kan delvis forklares med forskjell i næringsstrukturen. Oslo har relativt stor andel næringer med høyt bruttoprodukt per sysselsatt, slik som finansnæringene og eiendomsdrift, samtidig som Oslo har liten andel offentlig forvaltning. Fylkene med lavest bruttoprodukt per sysselsatt hadde gjennomgående større andel av bruttoproduktet fra offentlig forvaltning.

Den disponible inntekten i husholdningene var jevnere fordelt enn bruttoproduktet per sysselsatt i 2010. Oslo og Rogaland hadde høyest disponibel inntekt per innbygger, mens Nord-Trøndelag hadde lavest. Fylker med en eldre befolkning mottar større andel av inntektene sine i form av overføringer fra det offentlige enn fylker med relativt større andel av befolkningen i yrkesaktiv alder.

Referanseliste

Statistisk Sentralbyrå (2012) "Oljerelaterte næringer påvirker fylkesfordelingen" <http://www.ssb.no/fnr>

Boks 3. Fylkesinndelingen på landsdeler

Oslo og Akershus omfatter Oslo og Akershus

Hedmark og Oppland omfatter Hedmark og Oppland

Sør-Østlandet omfatter Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark

Agder og Rogaland omfatter Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland

Vestlandet omfatter Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal

Trøndelag omfatter Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag

Nord-Norge omfatter Nordland, Troms og Finmark